

בפני כב' השופט רון סוקול

התובע

ע"י ב"כ עו"ד יואב בלומוביץ ואח'

נגד

הנתבעים

1. מדינת ישראל

ע"י ב"כ עו"ד תמר שחף מפרקליטות מחוז חיפה- אזורי

2. ת.ז. [redacted]
3. ת.ז. [redacted]
ע"י ב"כ עו"ד אבו חרפה סלים

פסק דין

1. ביום 13/01/2003 נעצר התובע על ידי שוטרי משטרת ישראל בחשד לביצוע עבירת תקיפה ואיומים כלפי בני משפחת [redacted] וכן עבירות של תקיפה וכליאת שווא של שוטר. התובע נלקח לחקירה בתחנת המשטרה במעונה. במהלך שהותו בתחנת המשטרה כשהינו אזוק בידיו לעצור אחר הגיעו למקום הנתבעים 2 - 3 תקפו אותו וגרמו לו חבלות קשות.

בתביעתו בתיק זה עותר התובע לחייב את התוקפים וכן את משטרת ישראל לפצותו בגין הנזקים שנגרמו לו באירוע התקיפה. כפי שיובהר להלן המחלוקת העיקרית בתיק עניינה בשאלה באילו נסיבות אחראית משטרת ישראל לפצות מי שנפגע על יד צד שלישי בעת שהיה במשמורתה כדין.

רקע

2. התובע יליד 1965, גר בשכירות ביחד עם משפחתו בדירה ששכר מ [redacted] [redacted] [redacted] (הנתבעים 2 - 3, להלן: הנתבעים) בישוב מעלות תרשיחא (עמ' 25 לפרוטוקול). התובע התגורר בדירה כ-3 שנים. בשנת 2002 התגלע סכסוך בין התובע לנתבעים והוא נדרש לפנות את הדירה. ביום 11/12/2002 אף ניתן פסק דין בבית משפט השלום בקריות המורה לתובע לפנות את הדירה (נ/1). המחלוקות בין התובע לנתבעים לא נותרו בדלת אמות המשפט האזורי, ובין הצדדים התפתחו גם קטטות. כך למשל התברר כי ביום 5/12/2002 איים התובע בתחנת המשטרה על [redacted] [redacted]. בעקבות איומים אלו הועמד התובע לדין (תיק (שלום עכו) 5/04). ביום 26/01/2004 הורשע התובע על פי הודאתו והוטל עליו עונש מאסר מותנה (נ/3).

3. ביום 12/01/2003 דרשו הנתבעים מהתובע לפנות את דירתו. בין הצדדים התפתחו ויכוחים ומהומות וכוחות משטרה נקראו למקום. אין חולק כי במהלך הגעת השוטרים נקט התובע באלימות הן כלפי הנתבעים והן כלפי השוטרים ובין היתר סגר את הדלת וכלא את אחד השוטרים בתוך אחד מחדרי הדירה (ראו הודעת התובע נ/2). בסופו של דבר נעצר התובע ונלקח לתחנת משטרת מעונה. לטענת התובע בהודעתו במשטרה (נ/2) הוא נפגע במהלך הקטטה ונגרמו לו חבלות באצבעות ידו ובצווארו.

4. עם הגעתו של התובע לתחנה הוא נחקר על ידי החוקר מר אטיאס בחשד לביצוע עבירות של תקיפה, איומים, תקיפת שוטר וכליאת שווא של שוטר (נ/20 ס' 54, עמ' 47 לפרוטוקול). בתום החקירה הוחלט על ידי ראש מדור חקירות לעצור את התובע ולהאריך את מעצרו עד ליום המחרת (עמ' 47). לצורך ביצוע המעצר הוחלט על העברתו של התובע למעצר בתחנת המשטרה בעכו.

5. בהתאם להחלטת הקצין נלקח התובע על ידי החוקר אטיאס, בליווי מתנדב בשם הנרי סיבוני ז"ל, אל עבר ניידת המשטרה שחנתה בחצר הבניין. התובע נאזק בידו לעצור נוסף בשם איגור קרב (נ/20). העצורים והשוטרים המלווים יצאו מדלת התחנה כשהם חולפים על פני עמדת היומנאי לצורך רישום, והתקרבו לניידת. העצורים הועמדו ליד הניידת והמתינו לפתיחת הדלתות על מנת להיכנס לתוכה ולנסוע.

6. אותה עת הגיעו לתחנת משטרת מעונה הנתבעים. השניים נכנסו דרך שער התחנה לחצר. הנתבעים התקרבו לתובע והחלו לדבר עמו בערבית (נ/20 ס' 8). בין הנתבעים לתובע החלו צעקות ולפתע התנפל אחד הנתבעים על התובע והתחיל להכותו (נ/20 ס' 9, עדות התובע עמ' 30, הודעתו של איגור קרב בתיק המשטרה, הודעתו של המתנדב הנרי סיבוני, עדות השוטר אליאס עמ' 52). לשמע הצעקות נזעק למקום גם היומנאי מר סלימאן ביסאן (נ/21). במהלך התקיפה הופל התובע לארץ כשהנתבעים מכים בו ובשוטרים המלווים. כאשר הגיע היומנאי מר ביסאן, הוא נשכב על התובע והגן עליו מפני התוקפים (אירוע זה להלן: אירוע התקיפה).

בסופו של דבר הגיעו למקום שוטרים נוספים, תפסו את הנתבעים ועצרו אותם. התובע עצמו נלקח לטיפול רפואי (עמ' 31).

7. למען שלמות התמונה נציין כי כנגד הנתבעים הוגש כתב אישום לבית משפט השלום בעכו בו יוחסה להם עבירה של תקיפה חבלנית, עבירה לפי סעיף 382(א) + 380 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. ל- [REDACTED] יוחסה גם עבירה של תקיפת שוטר במילוי תפקידו, עבירה לפי סעיף 273 לחוק העונשין. ביום 8/12/2003 הושג הסדר עם הנתבעים, הם הודו בעבירות שיוחסו להם בכתב אישום מתוקן (שלא הוגש לעיוני), הורשעו ודינם נגזר.

התביעה

8. בכתב התביעה שהגיש התובע בתיק זה נטען כי במהלך אירוע התקיפה האמור הוא נחבל קשה בגופו ונגרמו לו נזקי גוף רבים. התביעה הוגשה כנגד הנתבעים בשל אחריותם הישירה לתקיפתו וכנגד משטרת ישראל בשל אחריותה לרשלנות השוטרים בשמירה על התובע בעת שהיה במשמורתם. כן נטען כי במהלך הקטטה ניסו השוטרים למשוך את התובע ולהרחיקו, מבלי לשים לב להיותו אזוק. משיכות אלו גרמו לו נזק.

התובע טען כי היה על השוטרים לצפות את האפשרות שהנתבעים יבקשו לפגוע בו ועל כן היה עליהם למנוע כל אפשרות של מפגש בינו לבינם. לטענתו נוהלי התחנה והעדר הפרדה בין החשודים למתלוננים מהווה רשלנות.

9. לטענת התובע הוא נפגע במהלך האירוע באופן קשה בכתפיו, בגבו ובזרועותיו ונאלץ לעבור טיפולים רפואיים. לכתב תביעתו צירף את חוות דעתו של ד"ר מאזן פלאח, מומחה בתחום האורתופדיה, שהעריך כי נותרה לתובע נכות בשיעור של 35% בגין הגבלה ניכרת בתנועות כתף שמאל ונכות בשיעור של 25% בגין הגבלה ניכרת בתנועות כתף ימין. עוד טען כי נגרמו לתובע נכויות נוספות בתחום האורתופדי, ובהן 20% בשל הגבלה בתנועות עמוד שדרה צווארי, 15% הגבלה קלה בתנועות עמוד שדרה מותני, 10% בגין קרע מלא בגיד משמאל ו- 10% בגין הפרעה בתפקוד שני המרפקים.

10. התובע הוסיף וטען כי בעקבות מצבו הבריאותי נקלע גם למצוקה נפשית, לחרדות, קשיי ריכוז וקשיי תפקוד. התובע צירף חוות דעת רפואית של הפסיכיאטר ד"ר פרח, שמצא כי לתובע נכות נפשית צמיתה בשל מצב פוסט טראומתי חריף בשיעור של 30%.

11. כתב התביעה הומצא לכל הנתבעים. המדינה התגוננה מפני התביעה ושללה כל אחריות מצד השוטרים. נטען כי הפגיעות בתובע נגרמו בשל מעשי הנתבעים 2-3. עוד נטען כי השוטרים לא יכלו לצפות את מעשה התקיפה. לטענת המדינה לא נפל כל פגם בנהלי הובלת העצירים וכניסת הציבור למתחם התחנה. עוד נטען כי התובע אחראי במעשיו שלו לקרות האירוע, הן בשל מעורבותו בתקיפה של בני משפחת [REDACTED] והן בשל התנהגותו בזמן האירוע. לבסוף נטען כי אין כל קשר בין הנזקים הנטענים לאירוע התקיפה וכי הנזקים הנטענים מופרזים ואינם תואמים את מצבו האמיתי של התובע.

12. הנתבעים 2-3 הגישו אף הם כתב הגנה במסגרתו כפרו בכל נסיבות האירוע. הנתבעים טענו כי אין להם כל אחריות לנזקיו של התובע וכי נסיבות הפגיעה בתובע היו שונות מהנטען. הנתבעים 2-3 כפרו גם בנזקים הנטענים ובקשר הסיבתי בין אירוע התקיפה לנזקים.

ההליכים

13. המדינה ביקשה לבדוק את התובע והגישה חוות דעת מטעמה. בחוות דעתו של פרופ' רופמן שצורפה מטעמה ציין המומחה כי חלק ניכר מתלונותיו של התובע קשורות לאירועים שקדמו לאירוע התקיפה. המומחה הפנה לתיעוד המצביע על פגיעות בהן נפגע התובע שנים רבות לפני אירוע התקיפה נשוא התביעה. בשים לב לכל אלו העריך ד"ר רופמן, למען הזהירות, כי התקיפה החמירה מעט את מצבו הכללי בתחום האורתופדי והעריך את הנכות בשל החמרה זו ב- 5% בלבד.

14. המדינה צירפה גם את חוות דעתה של ד"ר ענת רטנר, מומחית בפסיכיאטריה. המומחית מצאה כי התובע סובל מהפרעת אישיות שאינה קשורה לאירוע הנטען והחלה עוד לפניו. עוד העריכה המומחית כי קיים מרכיב קבוע של מגמתיות בתלונותיו של התובע. בסיכומו של דבר סברה כי אין לייחס לתובע כל נכות בתחום הנפשי בעקבות אירוע התקיפה.

יצוין כי הנתבעים 2-3 לא הגישו חוות דעת רפואית מטעמם והודיעו כי הם מצטרפים למסקנות המומחים מטעם המדינה.

15. בשים לב לפערים הגדולים בין הערכות המומחים הושגה בין הצדדים הסכמה על מינוי מומחים מטעם בית המשפט. בהתאם מונו פרופ' וולפין כמומחה בתחום האורתופדי, וד"ר נעה קרת כמומחית בתחום הפסיכיאטרי.

פרופ' וולפין בדק את התובע ובחן את המסמכים שהוצגו לו והמציא את חוות דעתו מיום 26.8.2011 (ת/1). בחוות דעתו ציין כי מעיון בתיעוד הרפואי בעניינו של התובע נמצאו רישומים רבים על כאבי צוואר וגב תחתון וכאבים בכתף ימין טרם האירוע. בין היתר הופנה התובע לבדיקת הדמיה בשל הכאבים בכתף כשלושה שבועות לפני האירוע. המומחה הוסיף כי לא מצא כל ממצאים המעידים על פגיעה אנטומית של עמוד השדרה המותני, על חבלה בגב תחתון או על פגיעה בכתף שמאל במהלך אירוע התקיפה. עם זאת, סבר כי יתכן ואירוע התקיפה גרם להחמרה מסוימת במצבו הקודם של התובע ועל כן העמיד את נכותו של התובע בשל החמרה זו על 5% בגין הגבלה קלה בתנועת עמוד שדרה צווארי ו- 5% בגין הכאבים וההגבלות של תנועת כתף ימין. סך הכל העריך כי לתובע נכות משוקללת בשל החמרה במצבו בשיעור של 9.75%. המומחה גם השיב לשאלות הבהרה ואף נחקר בבית המשפט, אולם לא שינה מדעתו.

הפסיכיאטרית ד"ר קרת בדקה אף היא את התובע והמציאה את חוות דעתה מיום 1.6.2011. המומחית מצאה כי קיימת אצל התובע מידה מסוימת של פגיעה נפשית בעקבות אירוע התקיפה. עם זאת, ציינה כי לא מדובר בתסמונת בטר חבלתית (P.T.S.D) אלא ב"חצב שלאחר חבלת ראש" עם אלמנטים פוסטטראומטיים. המומחית הוסיפה כי קיימים אלמנטים ברורים של הגזמה. המומחית העריכה כי הנכות הנפשית בעקבות אירוע התקיפה הינה בשיעור של 10% בלבד.

16. לאחר קבלת חוות הדעת ויתרו הצדדים על חקירתה של ד"ר קרת. פרופ' וולפין השיב לשאלות הבהרה ונחקר לבקשת התובע. לאחר מכן נשמעו העדויות לגבי נסיבות המקרה והנזק. כן הוגש כל תיק החקירה במשטרה.

יצוין כי בא כוח הנתבעים 2-3 התייצב למרבית הישיבות אולם לא לכולן. עוד יצוין כי הנתבעים 2-3 לא העידו ולא זימנו כל עדים מטעמם. הנתבעים 2-3 לא הגישו גם סיכום טענות, אף שניתנה להם ארכה להגשה ואף שנשלחו אליהם התרעות בשל מחדלים בהגשה.

דיון והכרעה

17. כפי שניתן להבין, סוגיית אחריותם של הנתבעים 2-3 לנזקיו של התובע אינה דורשת דיון מעמיק. הנתבעים 2-3 נמנעו מהבאת ראיות ונמנעו מהגשת סיכומי טענות. הנתבעים 2-3 הועמדו לדין בגין תקיפת התובע, הודו במיחוס להם והורשעו. בנסיבות אלו יש לקבוע כי הנתבעים 2-3 אחראים לפצות את התובע בגין הנזקים שנגרמו לו באירוע התקיפה.

18. מורכבת יותר שאלת אחריותה של המדינה. כפי שיפורט להלן הגעתי למסקנה כי יש להטיל אחריות גם על המדינה בשל רשלנותה ורשלנותם של השוטרים, אשר לא נקטו באמצעים סבירים למנוע את התקיפה.

בטרם אבחן את הטענות אדגיש כי הטלת אחריות על המדינה בשל התרשלנות השוטרים בתחנת מעונה אינה באה להמעיט מהשבחים המגיעים לשוטרים על התנהגותם לאחר תחילת התקיפה כאשר פעלו בנאמנות, בנחישות וסיכנו עצמם כדי להגן בגופם על התובע. התנהגות זו של השוטרים, שלא חסו על עצמם, מנעה נזקים חמורים יותר ופגיעות קשות יותר בתובע. עם זאת, התנהגותם הראויה של השוטרים לאחר תחילת האירוע, אינה מפחיתה את הרשלנות שהביאה לפרוץ האירוע עצמו.

אחריות המדינה

19. כדי לבסס את טענת אחריות המדינה עלינו לברר האם קיימת חובת זהירות, מושגית וקונקרטית, בין רשויות המדינה ומשטרת ישראל כלפי מי שמוחזק במעצר כדין והאם הופרה החובה.

מזה שנים רבות נקבע בפסיקה כי על המדינה, שירות בתי הסוהר והמשטרה, קיימת חובה לדאוג לשלומם ולביטחונם, הפיזיים והנפשיים של אסירים הנתונים במשמורת (ראו: ע"א 1892/95 אבו סעדה ואח' נ' שירות בתי הסוהר – משטרת ישראל, פ"ד נא(2) 704 (1997); ע"א 8650/08 רפאלוב נ' מדינת ישראל – שירות בתי הסוהר (17.7.2013)).

לחובה זו המוטלת על רשויות אכיפת החוק יש גם עיגון חקיקתי. סעיף 1(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו – 1996, קובע כי "מעצרו ועיכובו של אדם יהיו בדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו". סעיף 3 לפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א – 1971 קובע כי "משטרת ישראל תעסוק במניעת עבירות ובגילויין, בתפיסת עבריינים ובתביעתם לדין, בשמירתם הבטוחה של אסירים, ובקיום הסדר הציבורי ובטחון הנפש והרכוש" (ההדגשה הוספה – ר' ס').

בע"א 8650/08 הנ"ל הדגיש השופט ח' מלצר כי "אחריות ישירה זו שבה נושאת המדינה ביחס למי שכלפיו מופעל כוח המרות השלטוני, חלה הן במישור המשפטי-ציבורי והן במישור המשפטי אזרחי-נזיקי. מניעת פגיעה בזכויות היסוד של מי שמצויים במשמורת המדינה – וככלל זה הזכויות לחיים ולשלמות הגוף (והנפש) – מעבר למתחייב ולנדרש כתוצאה מהחזקתו של אסיר בין כותלי בית הסוהר, אינה רק עניינו של האסיר, זהו עניינה של החברה כולה, המחויבת לנורמות של זכויות אדם, מוסר ואתיקה".

20. קיומה של חובת זהירות מושגית בין המדינה לבין מי שמוחזק במשמורת כדין על ידי רשויות האכיפה אינה עוד במחלוקת. עם זאת ברי כי אין להטיל על המדינה אחריות לכל נזק שייגרם למי שמוחזק על ידה. חובת הזהירות וחובת השמירה המוטלות על המדינה משתרעת רק על הגנה מפני סיכונים שניתן היה לצפותם. כאשר ניזוק עציר או אסיר, כתוצאה מהתנהגות עבריינית של צד שלישי, אין להטיל על המדינה אחריות אלא אם ניתן היה וצריך היה לצפות את אפשרות האירוע המזיק. כך למשל בע"א 3510/99 ולעס נ' אגד - אגודה שיתופית לתחבורה בישראל, פ"ד נה(5) 826, 840 (2001), שעסק באחריות של אגד לנזק שנגרם למבקר בתחנה נאמר:

כללו של דבר: בבואנו לבחון את שאלת הטלת האחריות בנזיקין בגין מחדלו של הנתבע מלהגן מפני מעשה עברייני המבוצע על-ידי צד שלישי כלפי התובע, נדרשים אנו לבדיקת שאלת התקיימותו של כל אחד מיסודות עוולת הרשלנות. במרכז החקירה עומדת שאלת צפיותו של האירוע העברייני - אופיו והיקפו. שאלה זו עשויה להתעורר הן בשלב בדיקת החובה והן בשלב בדיקת קיומו של הקשר הסיבתי המשפטי שבין הפרתה של החובה לבין התוצאה המזיקה.

בפסקי דין רבים נקבע כי רשויות המדינה יכולות וצריכות לצפות אפשרות של פגיעה בעציר. כך למשל בת"א (מחוזי ת"א) 1715/89 **עזבון בן חיים נ' מדינת ישראל**, פ"מ התשנ"ה (א) 353 (1994), הוטלה על המדינה אחריות בשל גרימת מותו של אסיר על ידי אסיר אחר שהיה בבחינת "שור מועד", כלומר שהיה ברור כי טמונה בו סכנה. כן נקבע כי המדינה אחראית לנזק שנגרם לאסיר טעון הגנה (ע"א 8650/08 הנ"ל; ת.א. (תל אביב) 975/77 **נגר נ' מדינת ישראל**, פ"מ מ"ה(1) 490, 498-499 (1985)).

21. המבחן המרכזי לקביעת אחריותה של המדינה בשל הפרת חובת ההגנה על עציר מפני מעשי עבריינות של צד שלישי הינו מבחן הצפיות; דהיינו, עד כמה ניתן היה לצפות, בנסיבותיו של המקרה, את האפשרות שצד שלישי יפגע בעציר. כדי לענות על השאלה נדרשות רשויות החוק לאסוף מידע על הסכנות הטמונות בעציר המוחזק על ידן, לברר האם העציר מסוכן לאחרים והאם יש מי שרוצה לפגוע בו. על הרשות להפעיל מנגנונים לאיסוף מידע, להפריד בין אסירים המסוכנים זה לזה, להרחיק גורמים שעלולים לפגוע, להרחיק ולמנוע כניסת אמצעים שיכולים לשמש לפגיעה בעצירים וכדומה (ראו ע"א 559/77 **למפרט נ' מדינת ישראל**, פ"ד (לג) 649 (1979); ע"א 6970/99 **אבו סמרה נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(6) 185, 188 (2002); ע"א 4704/96 **מקרינ נ' נציבות שירות בתי הסוהר**, פ"ד נב(3) 366 (1998); ע"א 8650/08 הנ"ל; ע"א 1678/01 **מדינת ישראל נ' וייס**, פ"ד נח(5) 167 (2004)).

22. ומה בענייננו. התובע נעצר על ידי שוטרי משטרת מעונה והובא לתחנת המשטרה, שם נחקר בחשד לביצוע עבירות כלפי בני משפחת [REDACTED]. במהלך החקירה הוברר כי בין התובע למשפחת [REDACTED] קיים סכסוך מתמשך שאף הביא בעבר להעמדתו לדין של התובע.

דומה שבנסיבות כאלו האפשרות כי בני משפחת [REDACTED] יבקשו להתנכל לתובע ולפגוע בו הייתה צריכה לעמוד לנגד עיני השוטרים. כל שוטר סביר היה צריך להבין כי מפגש בין המתלוננים לבין התובע, זמן קצר לאחר אירוע אלים שבעקבותיו נעצר התובע, עלול להסתיים בקטטה נוספת. דומה שכל שוטר צריך ויכול לצפות את האפשרות כי קרבן עבירות אלימות, קרבן לתקיפה, יבקש לנקום ולפגוע במי שפגע בו רק זמן קצר קודם לכן (ראו דברי השופט זילברטל ת"א (ירושלים) 1367/99 **עזבון המנוח מוסא סלימאן אבו צבחה נ' מדינת ישראל** (19.5.2004)).

23. מן האמור ברי כי קיימת חובת זהירות מושגית וחובת זהירות קונקרטית וכי על המדינה ורשויותיה הייתה מוטלת חובה לנקוט באמצעים סבירים למנוע נזק לתובע במהלך מעצרו. נפנה כעת לבחון האם חובה זו הופרה.

24. כפי שיפורט לעיל, התובע הובא למשטרת מעונה ונחקר. בתום החקירה התקבלה הוראה להעבירו לבית המעצר במשטרת עכו. העד יעקב אטיאס העיד כי אינו יודע מה הייתה סיבת

ההחלטה להעביר את התובע לעכו (עמ' 47). לאחר שהתקבלה ההוראה נלקח התובע על ידי השוטר אטיאס ליומנאי היושב בכניסה לתחנה, שם מבוצע הליך של רישום, שבסופו חותם השוטר על קבלת העציר לאחריותו (עמ' 48). בעת ששהו בקרבת היומנאי נודע לשוטר אטיאס כי יש להוביל עציר נוסף בשם איגור קרב ועל כן אזק את שני העצירים יחדיו (עמ' 48). השוטר אטיאס הבהיר כי הוצאת עצור מהתחנה מחייבת ליווי של שני שוטרים ולכן הצטרף אליו גם המתנדב מר הנרי סיבוני ז"ל (עמ' 48). עוד סיפר כי בטרם הובלת עצור הוא מברר האם יש לגביו מידע מיוחד, כמו ניסיונות בריחה, פגיעה עצמית, ניסיונות פגיעה על ידי אחרים וכדומה (שם).

25. לדברי השוטר אטיאס לא נמצא כל מידע מיוחד ביחס לתובע ועל כן לא נקט בכל פעולה מיוחדת (שם, שורה 32). עם זאת, אישר כי הכיר את התובע ממקרים קודמים וידע כי התובע נוהג באלימות (עמ' 49). העד זכר גם מקרה שבו התובע לא אותר במשך תקופה ארוכה. בנסיבות אלו הוא סבר כי מדובר בעציר המוגדר כ"ברחן" וכן כ"עציר מסוכן" וזאת בשל מעשי האלימות מהעבר לרבות כליאת השוטר באירוע שבגיניו נעצר (עמ' 41).

26. כפי שצוין לעיל, כאשר הובא התובע לתחנה הוא נחקר על ידי השוטר אטיאס (נ/20). החקירה התמקדה ביחסים עם משפחת [REDACTED], בסכסוך שהתפתח ביניהם ובקטטה שפרצה באותו יום. משמע, השוטר אטיאס, וכל מי שהיה מעורב במעצרו של התובע, ידעו כי הרקע למעצר הינו סכסוך עם משפחת [REDACTED]. בשים לב לעברו הקודם, ליחסים המתוארים עם משפחת [REDACTED] שגררו גם אישום קודם, הרי שהאפשרות כי בין משפחת [REDACTED] לתובע קיים מתח שעלול להתפרץ אם ייפגשו ביניהם, הייתה צריכה ויכולה להיות צפויה.

27. מתיאורו של השוטר שלומי הרצוג (נ/22), אשר שימש במועד הרלבנטי ראש משרד סיוור במשטרת מעונה, מתברר כי תחנת המשטרה בנויה במבנה "טיגראט" (מצודת משטרה שנבנתה בימי השלטון הבריטי). חצר התחנה מגודרת ובכניסה לחצר קיים שער חשמלי מבוקר על ידי היומנאי. כל אזרח שמעונין להיכנס לתחנה צריך להיכנס דרך החצר. על המבקש לצלצל במערכת הקשר הפנימית (אינטרקום) ולאחר שהוא מזדהה ומבהיר את מטרת ביקורו, היומנאי פותח לו את השער.

עוד מתברר כי החצר הקדמית משמשת לניידות משטרה החונות סמוך לכניסה למבנה. לתחנה גם פתח יציאה נוסף בחלק האחורי. בפתח זה משתמשות יחידות מיוחדות, כמו יחידת השיטור הכפרי, יס"מ וכדומה, אך הוא אינו משמש לשימוש מבצעי שוטף (סעיף 11 ל- נ/22 ועמ' 63).

לעדוּתו של מר הרצוג, על היומנאי לשאול כל אזרח על פשר הגעתו לתחנה (עמ' 62). עוד סיפר כי היומנאי לא יאפשר כניסה ללא סיבה מוצדקת. העד הוסיף והבהיר כי במקרה של קטטה המונית לא תתאפשר כניסה חופשית של הקבוצות היריבות, אלא על פי הנוהל תועמד ניידת משטרה בכניסה ותדאג להפרדה בין העצורים לבין הקבוצות היריבות.

28. השוטר ביסאן סלימאן, ששימש כרכז סיוור, העיד כי ידע על תלונות שהוגשו על ידי משפחת [REDACTED] כנגד התובע (עמ' 56). העד אישר שידע כי בין התובע למשפחת [REDACTED] קיים סכסוך מתמשך. העד היה בדרכו לצאת מהתחנה בעת שהתפתח האירוע. לדבריו קודם ליציאה ניתנו הנחיות שונות ליומנאי (נ/21), אולם לא ניתנו הנחיות מפורשות ביחס לתובע ולמשפחת [REDACTED]. העד חזר על הגרסה

ולפיה היומנאי הוא שמפקח על הכניסה והיציאה מהתחנה, אולם הוסיף כי "[...] השער לא כל כך ענושה את העבודה" (עמ' 58). לדבריו לעיתים השער נותר פתוח ולא נסגר, ולעיתים היומנאי עסוק מידי כדי לפקח (עמ' 58).

היומנאי לא זומן לעדות. אין ראיה האם הנתבעים 2-3 נבדקו לפני כניסתם לחצר, מתי נכנסו ומה אמרו ליומנאי כאשר ביקשו להיכנס.

29. ממכלול הראיות האמורות מתחייבת המסקנה ששוטרי התחנה התרשלו ולא מילאו את חובתם להגן על התובע מפני אפשרות התקיפה מצד בני משפחת [REDACTED]. ראינו כי הסכסוך בין התובע למשפחת [REDACTED] היה ידוע וניתן וצריך היה לצפות כי אם יתקיים מפגש בין התובע למשפחת [REDACTED], הדבר עלול לגלוש ולהתפתח לאירוע אלים. כל שוטר צריך להבין שיש למנוע מפגש שכזה ולהרחיק ולהפריד בין המתלוננים לתובע, שהיה עצור בשל תקיפתם של המתלוננים.

30. ניתן גם לקבוע באופן ברור כי שוטרי התחנה לא פעלו כפי שצפוי היה שיפעלו. כאשר ישנה צפייה להתרחשות מעשי אלימות, נדרשות פעולות למניעת המפגש. פעולות כאלו לא נעשו. כך למשל צפוי היה כי בטרם הובלת התובע לחצר התחנה תיערך בדיקה מי נמצא בחצר והאם יש בו פוטנציאל לסכן את התובע. ניתן היה באופן פשוט לוודא כי החצר סגורה למבקרים במשך מספר דקות על מנת להבטיח את יציאת הניידת עם העצורים. המידע בדבר יציאת התובע לחצר היה בידי היומנאי שרשם את שמות היוצאים. קל ופשוט היה להבהיר לו מיהם המתלוננים ולהנחותו למנוע את כניסתם לחצר למשך הזמן הנדרש ליציאת העצורים.

31. יציאת עצור כשהוא אזוק לאחר לחצר הפתוחה לקהל הרחב, ללא כל פיקוח והשגחה מי נמצא בחצר ומי מסוכן לעצורים, אינה יכולה להיחשב כנוהל סביר. נוהל סביר צריך להפריד בין העצורים לקהל האזרחים המגיע לתחנה. הדבר דרוש הן לביטחון העצורים, הן לביטחון הקהל והן לשם שמירת כבודם של העצורים.

ההפרדה בין העצורים לקהל יכולה הייתה להיעשות בדרכים פשוטות, בין בדרך של הקפדה מי נכנס ומתי נכנס לחצר, ובין בדרך של הפרדת פתחי היציאה. אין כל קושי, ולא הוצג בפניי קושי, להוציא עצירים מהתחנה מהפתח האחורי, המשמש לחלק מהיחידות. לא הובא כל הסבר מדוע פתח זה אינו יכול לשמש להוצאת עצורים.

ניתן היה כמובן גם ליצור מחסום פיסי/גדר להפרדה בין הקהל לבין העצורים בחצר הכניסה. גם כאשר התברר כי אין הפרדה וכי משפחת [REDACTED] בחצר, ניתן היה למנוע את המפגש, בין בדרך של חזרה לתוך המבנה ובין בדרך של קריאה לשוטרים נוספים שיבצעו הפרדה.

32. כל אלו לא נעשו. בין בני משפחת [REDACTED] לתובע התפתחה שיחה שבסופה החלו הנתבעים להכות את התובע ואת השוטרים. תרחיש כזה היה צפוי והיה על השוטרים לנקוט בצעדים למנוע. השוטרים לא עשו מאום לקדם את האפשרות שתפרוץ קטטה בין התובע למשפחת [REDACTED]. נוהלי ליווי העצורים בתחנה לא הביאו בחשבון הנדרש את הצורך למנוע מפגשים כפי שהתקיימו בפועל ולא הותקנה הפרדה ולא ננקטו אמצעים אחרים כפי שניתן היה לצפות.

33. מכל אלו מתחייבת המסקנה כי המדינה, הממונה על השוטרים, אחראית באחריות שילוחית למחדלם של אלו להגן על התובע בעת שהיה במשמורתם, עזיר בתחנה.

לפיכך, על המדינה לפצות את התובע בגין הנזקים שנגרמו לו באירוע התקיפה.

34. אעיר כי המדינה טענה כי ההתנהגות העבריינית של הנתבעים 2-3 ניתקה את הקשר הסיבתי בין התרשלות השוטרים לנזק. טענה זו דינה להידחות, שהרי ראינו כי האפשרות שהנתבעים 2-3 יתקפו את התובע הייתה צפויה. ההנחה כי די בכך שהתובע מוחזק על ידי שוטרים כדי למנוע תקיפה, אינה סבירה. השוטרים יכלו והיו צריכים לצפות את התקיפה ועל-כן אין בהתנהגות הנתבעים 2-3 כדי לנתק את הקשר הסיבתי.

הנזק

35. התובע טוען בתביעתו כי כתוצאה מאירוע התקיפה נפגע קשה בכתפיו, בגפיו ובגבו. כמו-כן נגרמה לו פגיעה נפשית. בשל הפגיעות האמורות לא יכול התובע, כך נטען, לשוב לעבודתו כזוג ונמנעת ממנו כל הכנסה. התובע אמד את נזקיו בסך כולל של 5,596,893 ₪.

כפי שיפורט להלן, טענות התובע הינן מוגזמות ואינן מעוגנות בראיות שהוצגו.

36. כאמור, התובע צירף לתביעתו חוות דעת בתחום האורתופדי וכן חוות דעת בתחום הנפשי. בשל הפער בין ממצאי המומחים מונו על ידי בית המשפט כמומחים מטעמו פרופ' וולפין, מומחה בתחום האורתופדי, וד"ר נעה קרת, מומחית בתחום הפסיכיאטרי.

התובע לא ביקש לחקור את המומחית בתחום הפסיכיאטרי ומסכים למסקנתה ולפיה בשל אירועי התקיפה נגרמה לו נכות נפשית של 10% בלבד. לעומת זאת, מבקש התובע לשכנע כי אין לאמץ את חוות דעתו של פרופ' וולפין וכי יש להעדיף את הערכותיו של ד"ר פלאח מאזן, המומחה מטעמו. התובע גם מפנה לקביעת המוסד לביטוח לאומי, שהעריך במסגרת התביעה לנכות כללית, כי נכותו של התובע הינה 67%.

37. המדינה מצידה תומכת בקביעות המומחים מטעם בית המשפט ומדגישה את הערכתם כי התובע מגזים ומעצים את פגיעותיו. עוד טוענת המדינה כי חלק ניכר מתלוותיו של התובע אינן קשורות לאירוע התקיפה.

כפי שאפרט להלן, איני סבור כי יש מקום לסטות מהערכותיו של פרופ' וולפין.

הנכות הרפואית

38. התובע טוען כי במהלך האירוע נפגע בשתי כתפיו, במרפק ובגבו. המומחה מטעם בית המשפט מצא כי קיימת החמרה במצבו רק בשל הפגיעה בעמוד שדרה צווארי ובשל הפגיעה בכתף ימין. המומחה שלל כל קשר לתלונות התובע בדבר פגיעה בכתף שמאל ובגב. המומחה מפנה לחומר הרפואי הרב שהוצג כבסיס לקביעותיו.

39. מתברר כי ממקום האירוע פונה התובע לבדיקות רפואיות. במסמכים הרפואיים מיום האירוע ומיום המחרת מתברר כי התובע התלונן על פגיעה בכתף ימין, צוואר וביד שמאל. אין שום תלונות על פגיעות בכתף שמאל (ראו מסמכים שצורפו לתצהיר התובע). גם במרבית המסמכים משנת 2003, לרבות אישורי המחלה וההפניות לייעוץ, אין כל אזכור של תלונות על פגיעה בכתף שמאל או בגב. כך למשל במסמך מיום 3.2.2003 נרשם "סובל מכאבים בכתף ימין מתחיל מצוואר ימין לאורך היד. הכאב הוחמר לאחר תקיפה מ- 13.1.2003". רק במסמכים מאוחרים יותר, לרבות מסמכים של ד"ר פלאח מאזן, שטיפל בתובע, יש אזכור לתלונות על כתף שמאל (ראו למשל מסמך מיום 22.4.2003).

עוד נדגיש כי בכל בדיקות ההדמיה שצורפו מהתקופה הסמוכה לאירוע ישנה התייחסות רק לקרע בגיד בכתף ימין, ללא כל אזכור של תלונות או ממצאים בכתף שמאל (ראו גם עדות פרופ' וולפין עמ' 15).

רק בשנת 2008, 5 שנים לאחר האירוע, התרבו התלונות על פגיעה בכתף שמאל ורק בחודש 12/09 נמצאה בבדיקת הדמיה פגיעה בכתף שמאל (ראו גם עדות פרופ' וולפין עמ' 16).

40. פרופ' וולפין בחקירתו השיב נחרצות כי סימני פגיעה אלו אינם קשורים לאירוע. לדבריו "[...] תלונות וממצאים כאלה של נזק כפי שאנו רואים בכתף ימין היו צריכים לבוא לידי ביטוי קליני כבר אחרי התאונה ולא אחרי חודש וחצי" (עמ' 16). לגישתו גם אם הפגיעה העיקרית הייתה בכתף ימין, לא סביר שהנפגע לא התלונן על הפגיעה בכתף שמאל במשך זמן כה רב. כך גם לגבי הקרע שנמצא בגיד מרפק יד שמאל, ציין כי לא יתכן שהקרע נבע מהאירוע, שכן התלונות לגביו וממצאי ההדמיה היו רק משנת 2008 (עמ' 18).

41. המומחה הבהיר כי נמצאו מסמכים רפואיים על פגיעות בעמוד שדרה צווארי גם ערב אירוע התקיפה. לפיכך העריך כי אירוע התקיפה רק החמיר מצב קודם והדגיש כי "הלך לקולא" לקראת התובע כאשר קבע החמרה בשיעור של 5% (עמ' 20). לגבי הפגיעות בגב, שב והדגיש כי לא נמצאו רישומים על פגיעות בגב תחתון עד חודש 11/2003 ועל-כן אין לקשור פגיעות אלו לאירוע התקיפה (עמ' 21).

42. מעיון במסמכים, בחוות הדעת ובתשובותיו של המומחה, איני סבור שיש מקום לסטות מהערכותיו. מסקנות המומחה מעוגנות היטב בחומר הרפואי ובהגיון והתובע לא השכיל לסתור אותן. נזכיר גם כי הלכה היא שבדרך כלל בהעדר נסיבות מיוחדות יטה בית המשפט לאמץ את המסקנות והממצאים של מומחה שמונה על ידו (ראו ע"א 293/88 **חברת יצחק ניימן להשכרה בע"מ נ' רבי**, פסקה 4 (31.12.1988); רע"א 3811/96 **כלל חברה לביטוח בע"מ נ' ליברמן**, פ"ד (3) 191 (1996)).

במקרה זה לא רק שאין ראיות ונסיבות שמצדיקות סטיה ולא להיפך, כל החומר הרפואי מחזק את המסקנה ולפיה הפגיעה באירוע הייתה רק בכתף ימין ובעמוד השדרה וכי למרות שהתובע סבל מפגיעות קודמות ניתן להניח כי אירוע התקיפה החמיר מצב קודם.

43. מן האמור המסקנה היא כי בעקבות אירוע התקיפה הוחמרה נכותו של התובע בתחום האורתופדי בשיעור של 9.75% ובתחום הנפשי בשיעור של 10%.

אעיר כי שני המומחים הבהירו כי התובע מעצים את פגיעותיו ולכך ישנה גם השלכה על משמעות הפגיעות על תפקודו של התובע. עם זאת, ברי שהפגיעות פגעו בתפקודו והגבילו את כושר השתכרותו.

הנזקים

הפסד השתכרות

44. עובר לאירוע התקיפה עבד התובע, כך לטענתו, כזגג עצמאי. בתצהירו ציין כי בטרם האירוע היה "בעל עסק מצליח, החי חיי רווחה, בעל שתי מכוניות, דירה מרווחת, עשיר בחברים, נוהג לבלות ולצאת לטיולים..." (סעיף נה ת/3). בעקבות האירוע נאלץ לסגור את עסקו, מצבו הכלכלי התדרדר, והוא הפך ל"אדם עני, חסר פרנסה, חסר תעסוקה [...]" (שם).

45. התובע הפנה לחשבוניות שהוציא בעסק, לשיקים שקיבל מלקוחותיו, לתכניות חסכון שהחזיק ולעדות של עדים שהעידו כי עסקו של התובע היה עסק משגשג (ראו למשל עדות אליעזר יצחק ת/5, עדות אחותו של התובע ת/4).

46. עם זאת, מסתבר כי מרבית הראיות מתייחסות לתקופה שעד לשנת 1999, כלומר שנים רבות לפני אירוע התקיפה. הקבלות והחשבוניות מהעסק "זגגות הורדים", שם עסקו של התובע, שהוצגו וסומנו נ/11, הוצאו על ידי התובע עד לשנת 1999. קבלות מאוחרות יותר שהוצגו הינן ריקות, ללא כל פירוט או סכומים. התובע לא ידע לתת הסבר לכך.

47. עוד התברר כי בדוחות התקופתיים שהגיש התובע למנהל מס ערך מוסף הוא דיווח על עסקאות בסכומים נמוכים ביותר. כך למשל בדו"ח לחודש 02/2002 העסקאות הינן 7,448 ₪; בדו"ח לחודש 04/2002 העסקאות הינן בסך של 9,476 ₪ ובדו"ח לחודש 06/2002 העסקאות הינן 9,124 ₪ ובדו"ח 08/2002 העסקאות הינן 9,596 ₪. לאחר ניכוי מס התשומות התברר כי בחודשים 04/2002 ו-08/2002 קיבל התובע החזר מס. לאחר 08/2002 לא הגיש התובע כל דו"ח תקופתי (נ/17). התובע השיב בחקירתו כי מדובר בטעות של רואה החשבון, אולם זה לא זומן לעדות ולא ניתן כל הסבר לטיבה של ה"טעות".

48. עוד מתברר כי התובע לא הגיש דוחות לפקיד השומה על הכנסותיו בשנים 1997-2002 (עמ' 37). התובע חזר וטען כי זו טעות של רואה החשבון אך גם בעניין זה לא הציג כל ראיה ולא זימן את רואה החשבון.

בדוחות שהגיש למוסד לביטוח לאומי (נ/18) הצהיר התובע על הכנסה שנתית חייבת בשנת 2002 של כ- 21,358 ₪ בלבד, כלומר פחות מ- 2,000 ₪ לחודש. גם לנתון זה לא היה לתובע כל הסבר.

49. גם טענת התובע כי לפני האירוע חי ברווחה אינה מתיישבת עם הראיות. התובע חי בשכירות ולא שילם את דמי השכירות באופן שוטף עד כי ניתן כנגדו צו פינוי. כנגד התובע נפתחו מספר תיקי הוצאה לפועל בגין חובות לנושים שונים (נ/5). התובע לא החזיק ברישיון נהיגה תקף (נ/8) ולא הציג שום ראיה על הרכבים שהיו בבעלותו (ראו עדות אשתו בעמ' 40-41). אין גם שום ראיה על העסקת עובדים בעסק.

50. מכל אלו ניתן לקבוע כי טענת התובע לפיה עובר לאירוע התקיפה היה עצמאי והשתכר היטב למחייתו מעסק הזגגות, אינה מעוגנת בראיות. להיפך, מתברר כי עובר לאירוע התובע עבד באופן חלקי בלבד והכנסותיו היו זעומות, אם בכלל. אין כל בסיס לחישוב הפסדי השכר של התובע.

51. עוד נציין כי לאחר אירוע התקיפה נמצא כי התובע סובל ממגבלות רבות שבגינן נקבעה לו על ידי המוסד לביטוח לאומי נכות בשיעור של 48% בצירוף תקנה 15 וסך הכל 67%. חלק מהנכות הכללית אינה קשורה לאירוע התקיפה.

בנסיבות אלו דומה כי עיקר הפגיעה בכושר השתכרותו של התובע נובע ממצבו הבריאותי הכללי ולא מהפגיעות שנפגע באירוע התקיפה. עוד נזכיר כי התובע אושפז לאחר האירוע גם במחלקה הפסיכיאטרית בבית החולים מזרע ובין היתר נמצא כי הינו מתחזה (נ/12).

התובע מקבל כיום גמלת אבטחת הכנסה מהמוסד לביטוח לאומי. התובע העיד על מספר ניסיונות למצוא עבודה, בין היתר כטבח, אך כיום אינו עובד (עמ' 38).

52. בנסיבות האמורות יש לקבוע כי לתובע היה פוטנציאל השתכרות מוגבל גם לפני אירוע התקיפה וללא קשר אליה. פוטנציאל זה נפגע מעט גם על ידי הפגיעות שנפגע באירוע התקיפה ושהחמירו את מצבו הרפואי. עם זאת, ברי כי החמרה במצבו הרפואי בעקבות אירוע התקיפה אינה הגורם שבעטיו התובע אינו משתכר היום, שכן גם בתקופה שקדמה לאירוע לא עבד ולא השתכר באופן ממשי. בנסיבות אלו, אין מקום לערוך חישוב הפסד השתכרות על פי תחשיב מדויק ויש מקום להעדיף הערכה על דרך האומדנה. במסגרת זו יש להתחשב בפוטנציאל ההשתכרות המוגבל, בגילו של התובע ובמצבו הרפואי הכללי. על כן, אני מעריך את הפסדי השתכרותו של התובע בשל הפגיעות שנפגע באירוע התקיפה בסך של 50,000 ₪ לעבר ובסך של 75,000 ₪ לעתיד. סכום זה כולל גם הפסד תנאים סוציאליים (הסכומים מוערכים להיום).

נזק לא ממוני

53. התובע נפגע בתקיפה שבה הותקף בעת שהיה עצור ואזוק. התובע פונה לטיפול רפואי וראינו כי הפגיעות החמירו מצב קודם. נכותו הרפואית בגין הפגיעות הוחמרה בשיעור של 19.5%. בנסיבות אלו, בשים לב לנסיבות התקיפה מחד, ולנכות מאידך, אני מעריך את הפיצוי בגין הנזק הלא ממוני שנגרם לתובע בסך של 100,000 ₪ (נכון להיום).

הוצאות

54. אף כי לא הובאו ראיות ברורות על הוצאות רפואיות הקשורות לנזקי אירוע התקיפה, הרי שיש להניח כי הוצאות שכאלו היו לתובע, בין לצורך רכישת משככי כאבים, נסיעות לטיפולם וכדומה. על כן, אני מעריך הוצאות אלו של התובע בסך כולל של 30,000 ₪.

נזקים נוספים

55. התובע טוען כי הוא נזקק לעזרת הזולת בעבודות הבית ואחרות. ראינו כי ההחמרה במצבו האורתופדי של התובע הייתה מצומצמת ביותר. עיקר העזרה לה הוא נזקק, אם בכלל, נובעת ממצבו הרפואי הקודם. מוכן אני להניח כי בתקופה הקרובה לפגיעה נזקק התובע לעזרה מוגברת של בני משפחתו. על כן אעריך נזק זה בסך של 15,000 ₪ (נכון להיום).

אין כל עילה לפסוק לתובע פיצוי בגין עזרה בניידות או בגין נזקים נוספים.

סך כל הפיצוי

56. בשים לב לכל האמור זכאי התובע לפיצוי בגין נזקים כדלקמן:

הפסדי השתכרות לעבר:	50,000 ₪.
הפסדי השתכרות לעתיד:	75,000 ₪.
נזק לא ממוני:	100,000 ₪.
הוצאות:	30,000 ₪.
עזרה:	15,000 ₪.
סך הכול:	270,000 ₪.

סוף דבר

57. בשים לב לכל האמור, אני מחייב בזה את הנתבעים כולם, ביחד ולחוד, לשלם לתובע פיצויים בסך של 270,000 ₪. לסך זה יוסף שכר טרחת עורכי דין בשיעור כולל של 20%.

הואיל והאשם העיקרי לקרות האירוע מוטל על הנתבעים 2-3 אשר תקפו את התובע ביוזעין ולאור האמור בסעיף 14 (ג) לכתב ההגנה שהגישה המדינה, אני מורה כי על הנתבעים 2-3 להשיב למדינה כל סכום שישולם על ידה לתובע על פי פסק דין זה.

הנתבעים ישיבו לתובע את האגרה ששולמה על ידו. יתרת האגרה תשולם בהתאם לתקנה 5 לתקנות האגרות, התשס"ז – 2007.

ניתן היום, כ"ד ניסן תשע"ה, 13 אפריל 2015, בהעדר הצדדים.

רון סוקול, שופט

